

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av Falköpings kommuns
arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för
barns språkutveckling i svenska**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Falköpings kommun. Syftet är att granska kvaliteten i huvudmannens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen är särskilt inriktad på huvudmannens arbete gentemot förskolor där annat språk än svenska dominerar. I Falköpings kommun ingår tre förskolor i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bil. 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Falköpings kommun i följande utsträckning:

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Huvudmannen skapar i hög utsträckning förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Huvudmannen arbetar i hög utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Falköpings kommun.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens systematiska kvalitetsarbete avseende språkutvecklande arbete i förskola. Området omfattar också hur huvudmannen stöttar rektorn i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten samt vilket avtryck det får i verksamheten.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen skapar i hög utsträckning förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektorer, personal med uppdrag inom det språkutvecklande arbetet och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens systematiska kvalitetsarbete

Huvudmannen genomför en egen kartläggning och skapar goda förutsättningar för rektorer och förskolepersonal att genomföra kartläggning av relevant information kring det språkutvecklande arbetet. Huvudmannen kartlägger förutsättningarna för det språkutvecklande arbetet genom att samla in statistik om bland annat socioekonomiskt index, personalens utbildning och kompetens, hur många barn som är flerspråkiga och hur närvaron ser ut i förskolan. Huvudmannen besöker också verksamheterna regelbundet och har återkommande dialoger med rektorer som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Huvudmannen följer upp undervisningens kvalitet genom verksamhetsbesök och genom att ta del av arbetslagens skriftliga reflektioner över undervisningen. Huvudmannen följer även barnens progression i språkutveckling vid tre och fem års ålder med stöd av ett kartläggningsmaterial. Därutöver använder huvudmannen resultaten från kartläggningen i svenska i förskoleklass som en indikator på effekterna av det språkutvecklande arbetet i förskolan. Huvudmannen genomför även en årlig vårdnadshavarenkät där frågor om hur vårdnadshavarna upplever verksamhetens arbete med att utveckla barnens språk och kommunikation ingår. Dessutom följer huvudmannen upp antal ärenden kopplade till barnens språkutveckling som tagits upp i kommunens barnhälsoteam.

Utifrån analys av tidigare kartläggningar fattar huvudmannen beslut om mål, prioriterade utvecklingsområden och insatser för det språkutvecklande arbetet. Huvudmannen har fem övergripande mål för förskoleverksamheten som utgår från läroplanen för förskolan. Ett av målen är att varje ska barn stimuleras i sin språkutveckling i svenska och ges goda möjligheter att utveckla sin förmåga att kommunicera. Ett annat mål är att varje barn med rätt till förskola har lika tillgång till utbildning. Utifrån de övergripande målen har huvudmannen inför aktuellt läsår 2026/2027 identifierat utvecklingsområden så som att stärka det språkutvecklande arbetet med fokus på språkljud och kommunikation och att fortsätta stärka arbetet med barns närvaro i förskolan. För att nå målet att stimulera barnens språkutveckling i svenska har huvudmannen under tidigare läsår initierat flera insatser, såsom kompetensutveckling för all förskolepersonal. Huvudmannen har också infört nya metoder och material för att stärka det språkutvecklande arbetet samt tagit initiativ till att skapa bibliotek på samtliga förskolor. För att nå målet att alla barn får lika tillgång till utbildning i förskolan har huvudmannen beslutat om närvaro som ett prioriterat utvecklingsområde och förstärkt det närvarofrämjande arbetet, bland annat genom uppsökande verksamhet. Huvudmannen har även möjliggjort tilldelning av utökad tid i förskolan för barn som annars endast har rätt till förskola 15 timmar per vecka för att öka kontinuiteten.

Huvudmannen följer löpande upp och dokumenterar arbetet med det prioriterade utvecklingsområdet och använder uppföljningarna för att utveckla förskolornas arbetssätt. Varje förskola utvärderar och dokumenterar kontinuerligt det språkutvecklande arbetet. Rektorerna för dialog med personalen på förskolorna inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet och rektorn identifierar därefter tillsammans med huvudmannen utvecklingsområden inför kommande läsår. Huvudmannen har exempelvis utifrån tidigare analys sett att barnens resultat i svenska i förskoleklass sjunker trots tidigare insatser i förskolan. Därför har huvudmannen infört metoder för att kartlägga barnens språkutveckling på individnivå istället för på gruppnivå. Till kommande läsår har huvudmannen bland annat identifierat behov av att ytterligare stärka det språkutvecklande arbetet med specifikt fokus på språkljud och kommunikation liksom behov att öka likvärdigheten mellan förskolorna i implementeringen av gemensamma arbetssätt.

Huvudmannens stöd till rektorn

Huvudmannen stöttar rektorn i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten. Huvudmannen har anställt fem utvecklare med uppdrag att stödja förskolepersonalen i arbetet med språkutveckling och förskolornas bibliotek. Utvecklarna stöttar förskolepersonalen med språkutvecklande strategier och de deltar även i

den dagliga verksamheten för att stödja och säkerställa att språkutvecklande arbetssätt integreras i undervisningen. Utvecklarna stödjer även rektorerna i att identifiera utvecklingsbehov på förskolorna. Huvudmannen har vidare tillsatt en central språkutvecklare med uppdrag mot förskola och grundskola. Vidare finns inom kommunens barnhälsoteam specialpedagoger som stöttar förskolepersonalen i individärenden. Specialpedagogerna har även på uppdrag av huvudmannen skapat ett nätverk för alternativ och kompletterande kommunikation och har skapat en central bildbank som förskolorna använder för att stötta barnens kommunikation.

Huvudmannen stöttar rektorn med hur personalen ska arbeta i en flerspråkig miljö och hur de ska hantera balansen mellan språkutvecklande arbete i svenska respektive modersmål. I huvudmannens stödmaterial finns vägledning i hur förskolorna ska se på flerspråkighet i verksamheten och hur personalen regelbundet tillsammans med vårdnadshavare ska kartlägga inom vilka områden barnen använder modersmålet respektive svenska. Förskolepersonal, rektorer och huvudmannen har identifierat att flera av barnen, både inrikes- och utrikesfödda, varken är starka i svenska, sitt modersmål eller i engelska som barnen också exponeras för och använder. Huvudmannen för resonemang med rektorerna om att använda modersmålet som en resurs i språkutveckling, men betonar av ovan nämnda anledningar att språket som används i förskolan huvudsakligen är svenska.

Avtryck i förskoleverksamheten

Huvudmannens stöd till förskolan får reella avtryck i det språkutvecklande arbetet i svenska i verksamheten. Av intervjuer med förskollärare och rektorer framgår att huvudmannens styrning och stöd skapar förutsättningar så att förskolepersonalen kan bedriva ett framgångsrikt språkutvecklande arbete. Rektorer och förskolepersonal har involverats i arbetet med framtagande av stödmaterial för det språkutvecklande arbetet så att det blir verksamhetsnära. I samtliga förskolor har kartläggning av barns språkkunskaper implementerats och huvudmannen följer upp, bland annat genom utvecklarnas observationer, att personalen arbetar enligt framtagna strategier. Både representanter för huvudmannen, rektorer och utvecklare beskriver att de ser att förskolepersonalen exempelvis ställer fler öppna och språkligt utmanande frågor till barnen, har boksamtal i mindre grupper och att pedagogernas medvetenhet om barnens språkutveckling har ökat. Arbetet med språkutveckling omfattar också metoder såsom sång, rim och ramsor, användning av förskolans bibliotek samt bildstöd och alternativ och kompletterande kommunikation som stöd till det talade språket. Förskolepersonalen anpassar även på egen hand sina

metoder utifrån de specifika behov de möter i barngrupperna på respektive förskola.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens samarbete med rektorn i arbetet både med kompetensförsörjning och med kompetensutveckling. Området omfattar kompetens såväl gällande svenska som språkutvecklande arbetssätt samt förutsättningar för att genomföra och befästa erbjuden kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen arbetar i hög utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektorer, personal med uppdrag inom det språkutvecklande arbetet och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens arbete med kompetensförsörjning

Huvudmannen arbetar nära rektorerna i frågor som rör kompetensförsörjning och de har en gemensam bild av behov och förutsättningar. Huvudmannen kartlägger personalförsörjningsbehov på förskoleenheterna genom statistiskt underlag och rektorerna informerar huvudmannen om behov av behörig personal. Huvudmannen har identifierat att det är många behöriga sökande även till förskolor där en stor del av barnen har annat modersmål än svenska. Dessa förskolor uppfattas som attraktiva arbetsplatser, bland annat för att det finns goda möjligheter till kompetensutveckling och ett positivt arbetsklimat. Dessa förskolor får dessutom en högre resurstilldelning, vilket möjliggör högre personaltäthet än på förskolorna med övervägande andel barn med svenska som modersmål. Minskande barnkullar medför dock att det i dagsläget inte finns rekryteringsbehov, och sammanslagningar av förskolor har istället ökat behörighetsgraden på förskolorna i huvudmannens organisation.

Beakta att personalen har tillräckliga kunskaper i svenska vid rekrytering

Huvudmannen ser till att personalens kunskaper i svenska beaktas i rekryteringen samt följer upp att nyanställd personal visar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna stödja och stimulera barns språkutveckling. Bedömning av sökandes språkkunskaper sker av rektorerna vid anställningsintervjun. Sedan får rektorerna rapportering från förskolepersonalen om den nyanställda inte har tillräckliga språkkunskaper i svenska för att kunna stödja och stimulera barnens språkutveckling. Huvudmannen tar sedan genom löpande verksamhetsdialog med rektorerna reda på om personalen har tillräckliga kunskaper i svenska.

Huvudmannens arbete med kompetensutveckling

Huvudmannen kartlägger regelbundet personalens kompetensutvecklingsbehov gällande språkutvecklande arbetssätt och i det svenska språket. Rektorerna använder olika metoder för att ta reda på kompetensutvecklingsbehoven på de förskolor de ansvarar för, bland annat diskussioner med arbetslagen och förskolepersonalens systematiska kvalitetsarbete. Huvudmannen följer i sin tur genom löpande verksamhetsdialog med rektorer och i det systematiska kvalitetsarbetet upp förskolepersonalens behov av kompetensutveckling. Kartläggningen har medfört att huvudmannens kompetensutvecklingsinsatser har blivit mer specifika. Exempelvis har en kompetensutveckling genomförts specifikt riktad mot språkljud. Huvudmannen har tidigare initierat ett flertal kompetensutvecklingsinsatser om barns språkutveckling utifrån identifierade behov. I nuläget pågår ett treårigt forskningsprojekt med samtliga förskolor med fokus på barns förändrade kunnande. Förskolepersonalen har även fått fortbildning i att observera och dokumentera barnens språkutveckling så att undervisningen kan justeras utifrån barngruppens behov. Av intervju med förskollärare framgår att de uppfattar att ett fåtal kollegor kan behöva kompetensutveckling i svenska. Huvudmannen uppfattar dock att befintlig personal har tillräckliga språkkunskaper för att arbeta språkutvecklande med barnen och att barnskötare med annat modersmål får stöd med svåra begrepp i kompetensutvecklingen.

Huvudmannen skapar förutsättningar som gör att förskolepersonalen får faktiska möjligheter att delta i kompetenshöjande insatser gällande språkutvecklande arbetssätt och i svenska språket. Huvudmannen organiserar via rektorerna så att all personal i förskolan får pedagogisk utvecklingstid en gång i veckan vilket ger effekt i det kollegiala lärandet på förskolorna och det bedrivs även kollegialt lärande mellan förskolorna. När det gäller specifika kompetensutvecklingsinsatser har huvudmannen

organiserat så att antingen deltar all personal i kompetensutvecklingen eller så deltar vissa av förskollärarna som sedan sprider kunskap och arbetssätt vidare till sina kollegor. Utöver detta deltar förskolepersonalen i nätverk om exempelvis alternativ kompletterande kommunikation och språkutveckling. Huvudmannens insatser riktas vanligen till samtliga förskolor i organisationen även om enskilda förskolor exempelvis kan köpa in egen litteratur för ytterligare kompetensutveckling.

Kompetensutvecklingen utgår från förskoleverksamhetens mål att stimulera barns språkutveckling med en tydlig ansvarsfördelning och huvudmannen följer upp om insatser har haft avsedd effekt. I den gemensamma kompetensutvecklingen i samband med det treåriga projektet om barns förändrade kunnande har huvudmannen samlat in kompetensutvecklingsbehov på förskolorna. Övrig kompetensutveckling har också den koppling till identifierade utvecklingsbehov hos huvudmannen, så som att arbeta med språkljud. Kompetensutvecklingen leds i huvudsak av nätverksgruppernas representanter från förskolan, med stöd av förskolornas utvecklare. Rektorerna följer upp om insatserna har fått effekt genom bland annat personalens dokumentation och genom verksamhetsbesök. Huvudmannen tar del av uppföljningen via dialog med rektorerna samt genom egna verksamhetsbesök. Huvudmannens uppföljning visar att förskolepersonalen provar de strategier som de tillägnat sig i kompetensutvecklingen, att pedagogernas medvetenhet om vikten av att arbeta språkutvecklande har ökat liksom att fler barn som har en avvikande språkutveckling uppmärksammas tidigare.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Sarah Bjertner Olsson

Beslutsfattare
Signerat av: Sarah Bjertner Olsson

X Mats Pellbring

Föredragande
Signerat av: Mats Pellbring

I handläggningen av ärendet har även utredaren Ulrika Hultberg deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Språklagen (2009:600)

Språket i förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska (10 §). Häre ingår såväl kommunala huvudmän som enskilda huvudmän som bedriver förskola.

Skollagen (2010:800)

Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som gäller för den verksamhet som huvudmannen ansvarar för (2 kap. 8 §).

Det är huvudmannen som ska se till att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller och att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 a §).

Vad gäller förskoleverksamhet specifikt ska huvudmannen se till att barngrupperna i förskolan har en lämplig sammansättning och storlek (8 kap. 8 §).

Vidare ska huvudmannen, med utgångspunkt i att de nationella målen för verksamheten uppfylls, systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. För det fall att det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 3, 5 och 7 §§).

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2018:50) om läroplanen för förskolan (Lpfö 18 reviderad 2025)

Det framgår av läroplanen att barnen ska erbjudas stimulerande läsmiljöer som skapar intresse och nyfikenhet för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. De ska få lyssna till högläsning och ges möjlighet till delaktighet genom att samtala om texter och bilder. Förskolan ska också uppmuntra och ta tillvara barns nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt och barnen ska få utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt få möjlighet att leka med ord (1 Förskolans värdegrund och uppdrag, Förskolans uppdrag, språk, kommunikation och skapande)

Det framgår vidare av läroplanen att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla vissa förmågor:

- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,

- intresse för litteratur, berättelser, bilder och texter samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,
- intresse för bokstäver och för att lära sig läsa samt förståelse för hur skriftspråk och symboler kan användas för att förmedla budskap samt
- utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Mål).

Det anges vidare i läroplanen att förskollärare ansvarar för att varje barn utmanas och stimuleras i sin språkutveckling och utveckling av kommunikation, samt får förutsättningar att utveckla intresse för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. Arbetslaget ska i sin tur stimulera barnens språkutveckling och intresse för läsning (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Riktlinjer)

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs av 30 huvudmän runt om i landet. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Falköpings kommun ingår i granskningen. Skolinspektionen genomförde digitala intervjuer med personal i verksamheten och representanter för huvudmannen den 8-9 juni 2026. Besöket genomfördes av utredarna Ulrika Hultberg och Mats Pellbring.

Falköpings kommun är en kommunal huvudman som ansvarar för 16 kommunala förskolor. Totalt går det 1268 barn på huvudmannens förskolor. Tre av dessa förskolor har omfattats av denna granskning och 321 barn är inskrivna på de aktuella förskolorna.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En gruppintervju med förskollärare
- En gruppintervju med rektorer
- En gruppintervju med personal med särskilt ansvar för språkutveckling
- En gruppintervju med representanter för huvudmannen
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras vårterminen 2027.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Skolinspektionen har av regeringen fått i uppdrag att genomföra en granskning avseende förskolors arbete för att stimulera barns språkutveckling i svenska, med fokus på huvudmannens arbete. Granskningen inriktar sig särskilt mot huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. I förskolan har personalen en bärande roll för barns språkutveckling i svenska, vilket ställer höga krav både på deras egna språkliga resurser och på deras kompetens att leda ett systematiskt språkutvecklande arbete. Forskning visar att långsiktig kompetensutveckling, avsatt tid för personalen för analys och reflektion av det egna arbetet och en engagerad ledning är framgångsfaktorer för att stärka det språkutvecklande arbetet med barnen. Enligt skollagen är huvudmannen övergripande ansvarig för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Fokus för granskningen är således huvudmäns arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för barns utveckling i svenska.

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i huvudmännens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen ska särskilt inrikta sig på huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. Bedömningarna görs i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- I. I vilken utsträckning skapar huvudmannen förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet?
- II. I vilken utsträckning är huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska av god kvalitet?